

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบัน โลกได้ก้าวเข้าสู่สังคมโลกาภิวัตน์หรือสังคมโลกที่ไร้พรมแดน ทำให้มีการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูงมาก สำหรับประเทศไทยได้มีการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อพัฒนาประเทศให้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลง พบว่ามนุษย์เป็นทั้งสาเหตุ ปัจจัยและผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ (กรมวิชาการ, 2543 : 1) ดังนั้นต้องมีการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถเสียก่อน (ประยงค์, 2541 : 1-2) โดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรของเกษตรกรให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า นั้น จัดได้ว่าเป็นการเตรียมบุคคลให้มีความพร้อมและมีประสิทธิภาพสูงในการผลิตของภาคเกษตรกรรม เพื่อให้การผลิตมีความสอดคล้องกับสถานะการณ์ต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ รวมทั้งยังเป็นการป้องกันมิให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่ภาคอื่น ๆ (สราวุฒิ, 2543 : 1)

จากการรายงานของกรมส่งเสริมการเกษตร ในปี 2544 พบว่าพัฒนาการในการดำเนินงานของกลุ่มยุวเกษตรกรของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2515 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,341 กลุ่ม มีสมาชิกชายและหญิงรวม 48,995 คน ในจำนวนนี้จัดเป็นกลุ่มยุวเกษตรกรประเภทในโรงเรียนประมาณร้อยละ 65 ของจำนวนกลุ่มยุวเกษตรกรทั้งหมด ที่เหลือเป็นกลุ่มประเภทนอกโรงเรียน ต่อมาในปี พ.ศ. 2516 กรมส่งเสริมการเกษตรได้ตระหนักว่าเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 10 - 25 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับแล้ว ไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อ ประกอบกับการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มสหกรณ์การเกษตรได้ขยายออกไปมาก จึงมีนโยบายที่จะสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มยุวเกษตรกรที่เป็นบุคลากรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มสหกรณ์การเกษตรที่ออกจากโรงเรียนแล้วเป็นอันดับแรก มีผลทำให้จำนวนของยุวเกษตรกรประเภทในโรงเรียนมีจำนวนลดน้อยลง

จากรายงานการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน 2540 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า เยาวชนช่วงอายุระหว่าง 6-19 ปี ที่ได้รับการศึกษามีจำนวนมากกว่าผู้ที่ไม่เข้ารับการศึกษทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาล ซึ่งจะเห็นได้ว่าเยาวชนไทยในปัจจุบันมีโอกาสดำเนินการศึกษามากขึ้น แต่ยังมีนักเรียนบางส่วนต้องออกจากโรงเรียนกลางคันด้วยสาเหตุต่าง ๆ ก่อนที่จะศึกษาจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) และมีแนวโน้มว่านักเรียนเหล่านี้จะสืบทอดอาชีพการเกษตรต่อไป เพราะเป็นทางเลือกอิสระที่ตนมีประสบการณ์มาก่อน โดยการเรียนรู้วิธีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมจากผู้ปกครอง ดังนั้นหากจะพัฒนาอาชีพเกษตรกรให้ก้าวหน้า จึงต้องฝึกอาชีพการเกษตร เพื่อปูพื้นฐาน

ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการให้แก่เยาวชนเกษตรตั้งแต่เมื่อยังศึกษาอยู่ในโรงเรียนดังนั้นการเข้าร่วมโครงการฝึกอาชีพการเกษตรซึ่งเป็นโครงการหนึ่งของงานยุวเกษตรกรอาจเป็นทางเลือกหนึ่งให้กับเด็กนักเรียนที่จะได้มีโอกาสเรียนรู้งานเกษตร

ในปี พ.ศ. 2542 มีกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนและนอกโรงเรียนทั่วประเทศ จำนวน 7,039 กลุ่ม มีสมาชิก 136,857 คน กว่าร้อยละ 50 เป็นกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน ได้มีการจัดชั้นแบ่งสภาพของกลุ่มยุวเกษตรกรขึ้นเป็น 3 ระดับ โดยวัดเปรียบเทียบจากเกณฑ์ที่กลุ่มงานยุวเกษตรกรของกองพัฒนาการบริหารงานเกษตรที่ได้จัดทำขึ้น เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มยุวเกษตรกรในระดับจังหวัดให้ดีขึ้น จัดเป็นกลุ่มที่มีผลงานอยู่ในเกณฑ์ระดับดีจำนวนร้อยละ 10.96 ระดับปานกลางร้อยละ 31.54 และกลุ่มที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา ร้อยละ 57.50 จากการอ้างอิงจากข้อมูลสถิตินี้ จะเห็นได้ว่ากลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนได้กลับมามีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของทางภาครัฐส่วนใหญ่มักจะเป็นไปในลักษณะที่รัฐเป็นผู้ให้ ส่วนประชาชนแทบจะไม่มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ไม่ว่าจะกิจกรรมด้านการวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาตามแนวความคิดและหลักการ จึงไม่สามารถที่จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ) และกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนทั่วประเทศซึ่งเป็นการรายงานในภาพรวม จะเห็นได้ว่ากลุ่มที่มีผลงานอยู่ในเกณฑ์ระดับดี มีเพียงร้อยละ 10.96 ซึ่งยังเป็นจำนวนที่น้อยอยู่ จากปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากข้อมูลการเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันการเกษตรรายจังหวัด พบว่า ในปี 2544 จังหวัดเชียงใหม่ มีสมาชิกยุวเกษตรกร 3,836 คน โดยเป็นจังหวัดที่มีการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรสูงที่สุดในภาคเหนือ (ฝ่ายข้อมูลส่งเสริมการเกษตร : <http://www.google.com>, 2544) และสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปขยายผลให้แก่โครงการ เพื่อนำไปปรับปรุงโครงการยุวเกษตรกรอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนของจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลด้านบุคคล เศรษฐกิจ สังคม กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนของจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนของจังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาครั้งนี้ คาดว่าจะนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน ตลอดจนทราบความคิดเห็นของยุวเกษตรกรเพื่อจะใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ และอาจขยายผลไปยังโรงเรียนในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้คือ ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสังคมของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

(1) การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะสมาชิกยุวเกษตรกรในโรงเรียน จาก อ.เมือง อ.ดอยสะเก็ด อ.สันทราย จังหวัดเชียงใหม่

(2) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งตัวแปรในการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) จำนวน 9 ปัจจัย ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยด้านบุคคลมี 2 ปัจจัย ได้แก่

1. เพศ
2. ระดับการศึกษา

1.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจจำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่

1. ผลตอบแทนของสมาชิกจากการทำงานรวมกลุ่ม
2. การได้รับเงินสนับสนุนจากทางโรงเรียน

1.3 ปัจจัยด้านสังคมจำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่

1. การติดต่อสื่อสารภายในกลุ่ม
2. การได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง
3. การได้รับความสนใจจากผู้บริหาร
4. การได้รับความสนใจจากครูที่ปรึกษา
5. การเข้าร่วมโครงการฝึกอาชีพ

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม
 ยุวเกษตรกรในโรงเรียน ประกอบด้วย

- 2.1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน
- 2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- 2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
- 2.4 การมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ
- 2.5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

นิยามศัพท์

1. กลุ่มยุวเกษตรกรที่ใช้ในการวิจัย หมายถึง เยาวชนชายหญิงที่เป็นผู้ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนตั้งแต่ชั้น ป.4 – ม.3 และสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร ในพื้นที่ อ.เมือง อ.คอยสะเก็ด และอ.สันทราย โดยมีช่วงอายุระหว่าง 8 - 15 ปี

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม หมายถึง ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลตอบแทนของสมาชิกจากการทำงานรวมกลุ่ม และการได้รับเงินสนับสนุนจากทางโรงเรียน และปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การติดต่อสื่อสารภายในกลุ่ม การได้รับการ

สนับสนุนจาก ผู้ปกครอง การได้รับความสนใจจากผู้บริหาร การได้รับความสนใจจากครูที่ปรึกษา และการเข้าร่วมโครงการฝึกอาชีพ

3. การดำเนินงาน หมายถึง การฝึกปฏิบัติ การจัดการ การร่วมกิจกรรมหรืองาน โครงการต่าง ๆ ของสมาชิกยูวเกษตรกรในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับงานยูวเกษตรกร

4. ปัจจัยด้านบุคคล หมายถึง เพศ ระดับการศึกษา

5. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ผลตอบแทนของสมาชิกจากการทำงานรวมกลุ่ม และการได้รับเงินสนับสนุนจากทางโรงเรียน

6. ปัจจัยด้านสังคม หมายถึง การติดต่อสื่อสารภายในกลุ่ม การได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง การได้รับความสนใจจากผู้บริหาร การได้รับความสนใจจากครูที่ปรึกษาและการเข้าร่วมโครงการฝึกอาชีพ

7. เพศ หมายถึง เพศของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

8. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของประชากรที่กำลังศึกษาอยู่ขณะทำการวิจัย

9. ผลตอบแทนของสมาชิกจากการทำงานรวมของกลุ่ม หมายถึง รายได้ที่สมาชิกยูวเกษตรกรได้รับจากการทำโครงการเกษตรรวมและงานเคหกิจเกษตรรวม สามารถประเมิน ดังนี้คือ การได้รับเงินปันผลจากการทำงานรวมกลุ่ม หลังจากหักต้นทุนแล้ว อาหารกลางวันภายในโรงเรียน ความรู้ด้านการเกษตร ความรู้ด้านเคหกิจเกษตร (การประกอบอาหาร ถนอมอาหาร หัตถกรรม) ความรู้เกี่ยวกับเครื่องจักรกลเกษตร ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ (การปลูกสวนป่า การทำสวนหย่อม) ในช่วงระยะเวลา 1 ปีการศึกษา โดยการได้รับเงินปันผลนั้น วัดได้จากเงินปันผลที่ได้รับรวม หลังจากหักต้นทุนแล้ว(บาทต่อปี) ส่วนผลตอบแทนชนิดอื่น วัด ได้โดย ในรอบปีที่ผ่านสมาชิกได้รับผลตอบแทนในด้าน (อาหารกลางวันภายใน โรงเรียน ความรู้ด้านการเกษตร ความรู้ด้านเคหกิจเกษตร ความรู้เกี่ยวกับเครื่องจักรกลเกษตร ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ) = 1 และสมาชิกที่ไม่ได้รับผลตอบแทน = 0 (dummy variable)

10. เงินสนับสนุนจากทางโรงเรียน หมายถึง การได้รับเงินสนับสนุนจากโรงเรียนเพื่อใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ วัดจากเงินสนับสนุนจากทางโรงเรียนรวม (บาทต่อปี)

11. การติดต่อสื่อสารภายในกลุ่ม หมายถึง การติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับงานยูวเกษตรระหว่างสมาชิกกับสมาชิกด้วยกันเองภายในกลุ่ม โดยวัดระดับความถี่ของการติดต่อสื่อสาร โดยกำหนดเป็น 3 ระดับ คือ

ติดต่อสื่อสารน้อย (1 – 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์) = 1 คะแนน

ติดต่อสื่อสารปานกลาง (3 – 4 ครั้ง ต่อสัปดาห์) = 2 คะแนน

ติดต่อสื่อสารมาก (5 – 6 ครั้ง ต่อสัปดาห์) = 3 คะแนน

12. การได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง หมายถึง บิดามารดาหรือผู้ที่อุปการะเลี้ยงดู
 ยูเนสคกรผู้ซึ่งให้ความร่วมมือในการดำเนินงานยูเนสคกรในการให้กำลังใจ อุปการณ และเงินทุน
 โดยวัดเป็นจำนวนครั้งในรอบปีที่ผ่านมา

13. การได้รับความสนใจของผู้บริหาร หมายถึง การมีโอกาสดำเนินการในเรื่องงาน
 ยูเนสคกรกับ ผู้บริหาร โดยวัดเป็นจำนวนครั้งในรอบปีที่ผ่านมา

14. การได้รับความสนใจของครูที่ปรึกษาโครงการ หมายถึง การมีโอกาสดำเนินการในเรื่อง
 งานยูเนสคกรกับครูที่ปรึกษาโครงการหรือไม่ โดยวัดเป็นจำนวนครั้งในรอบปีที่ผ่านมา

15. การเข้าร่วมโครงการฝึกอบรม หมายถึง สมาชิกยูเนสคกรได้เข้าร่วมกับ โครงการ
 ฝึกอบรม แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ สมาชิกยูเนสคกรได้เข้าร่วมกับ โครงการฝึกอบรม = 1 และสมาชิก
 ยูเนสคกรไม่เข้าร่วมกับ โครงการฝึกอบรม = 0 (dummy variable)

16. การมีส่วนร่วมของสมาชิกยูเนสคกรในโรงเรียน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการ
 ดำเนินการทั้งหมดทั้งในด้านการวางแผน การดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมี
 ส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยวัดได้จากค่าเฉลี่ยรวมของระดับ
 การมีส่วนร่วมจากการดำเนินงานทั้งหมด

17. การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนต่าง ๆ ของ
 กลุ่ม

18. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึกอบรม
 ในหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเกษตร ระดับการมีส่วนร่วมในการนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการ
 ปฏิบัติ ระดับการมีส่วนร่วมให้การเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพงานของกลุ่ม

19. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมในการนำผลผลิต
 ของกลุ่มไปจำหน่าย

20. การมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ
 แสดงความคิดเห็นเมื่อมีการปรึกษาหารือหรือมีการประชุมเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม

21. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์เกี่ยวกับ
 ผลการดำเนินงานของกลุ่มยูเนสคกร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

